

En del av de strengeste tiltakene kunne vært unngått

30

Nr. 19 fredag 15. mai 2020 / Dagens / Perspektiv

SAMFUNNSSTYRING / Korona-revidert nasjonalbudsjett

forts.>

- En del av de strengeste tiltakene kunne vært unngått

- Hadde man hatt bedre beredskap og stått bedre rustet når koronautbruddet kom, så kunne vi unngått noen av de mest inngripende tiltakene, sier helsepolitisk talsperson i Arbeiderpartiet Ingvild Kjerkol.

Av Knut Petter Rønne
kpr@dagensperspektiv.no

Revidert nasjonalbudsjett kom regjeringen denne uken med etterlengtede ekstrabevillinger til en presset helsesektor.

Helseforetakene får mer enn 5 milliarder kroner i ekstrabevilling på grunn av koronakrisen. I tillegg får Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet (FHI) og Statens legemiddelverk til sammen 266 millioner kroner ekstra i revidert forbindelse med koronavirusutbruddet.

Til sammen har regjeringen brukt rundt 460 milliarder på koronatiltak. Og siden 12. mars og helt fram til denne uken, har store deler av samfunnet vært stengt ned.

Kunne vært unngått

Nå kommer debatten to sentrale sider ved regjeringens koronahåndtering:

Har den brukt nok penger for å kompensere for de økonomiske tapene?

Og: kunne man ha unngått noen av de strenge tiltakene om man hadde vært bedre forberedt?

Helsepolitisk talsperson i Arbeiderpartiet, Ingvild Kjerkol, mener regjeringen måtte ta i så hardt fordi man ikke hadde god nok beredskap.

- Man var for dårlig forberedt. Begrunnelsen for de veldig inngripende tiltakene var en sterk bekymring for å sprengte helsevesenet. Vi sto i fare for å gå tom for smittevernutstyr. Da må man handle, sier hun til Dagens Perspektiv.

Det var særlig antall intensivplasser på sykehusene som var prekært når smitten kom. Norske sykehus manglet ifølge Kjerkol nok senger, nok utstyr og ikke minst nok personell, særlig intensivsykepleiere, for å kunne takle et omfattende utbrudd.

Derfor måtte man altså «stenge ned» nesten hele landet, slik at sykehusene kunne omorganisere seg og bygge opp kapasiteten.

- Hadde man hatt bedre beredskap og stått bedre rustet når koronautbruddet kom,

Marc Gayorfar er tilsatt for NTL ved Folkehelseinstituttet. FOTO: FHI

«Hadde man hatt bedre beredskap og stått bedre rustet når koronautbruddet kom, så kunne vi unngått noen av de mest inngripende tiltakene»

så kunne vi unngått noen av de mest inngripende tiltakene, sier Ingvild Kjerkol.

5,5 milliarder mer til helse

I revidert nasjonalbudsjett bruker regjeringen altså 5,5 milliarder ekstra kroner på spesialhelsetjenesten:

- 2,97 milliarder kroner til Helse Sør-Ost
- 1,04 milliarder til Helse Vest
- 790 millioner kroner til Helse Midt-Norge
- 702 millioner kroner til Helse Nord

I tillegg får helseforvaltningen «sitt»: Helsedirektoratet får 190 millioner, Folkehelseinstituttet 50 millioner og Statens legemiddelverk 15 millioner.

Tillitsvalgt for Norsk tjenestemannslag i Folkehelseinstituttet, Marc Gayorfar, mener det ikke er nok.

- Det er positivt at vi har fått økt bevilgning men dette er ikke nok sett opp mot behovet og de ekstra kostnader vi har hatt i forbindelse med koronautbruddet, sier han.

Gayorfar mener det er «skremmende at det måtte en koronakrise til før man skjønte viktigheten av et sterkt og robust Folkehelseinstitutt som ikke er skjært ned til benet».

Han viser blant annet til den såkalte Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen (ABE) som regjeringen har hatt gående hvert år siden den tiltrådte.

- I perioden 2016-2018 alene, ble FHIs bevilgning kuttet med ca 20 prosent, og nedbemanning med 150 ansatte. Det setter sine spor.

Kutt i bevilgninger og nedbemanningsskrav rammer i tillegg den delen av instituttet som er finansiert gjennom grunnbevilgningen hardere enn den delen som er finansiert av eksterne midler. Og våre samfunnsoppdrag er stort sett finansiert av grunnbevilgningen, Marc Gayorfar.

Han får støtte i sin kritikk fra Stortinget.

- Folkehelseinstituttet blir styrket med 66 millioner i revidert. Jeg regner med at det er et reelt behov. Husk at FHI har fått kutt i mange år, blant annet gjennom økte utgifter grunnet overgangen til en såkalt konsernmodell for helseforvaltningen og gjennom ABE-kutt, sier helsepolitisk talsperson i Arbeiderpartiet Ingvild Kjerkol.

- ABE-kuttene jo flate kutt. Da må man ta «litt over alt». Og da går det fort ut over samfunnsoppdraget, sier hun.

Vanskelig å beregne behovet

- I revidert fyller man på 5,5 milliarder til sykehusene. Det høres mye ut, men vi vet ikke hvor de pengene havner, eller om det er nok til å kompensere for bortfall av inntekter, sier Kjerkol.

Sykehusene har stykkprisindeksiering. Og det har vært gjennomført svært få planlagte behandlinger de siste månedene. Det har gitt innteksttap og et stort etterslep.

Regjeringen har kanskje kontroll på koronapandemien, men 2020-budsjettet var det dårligste for sykehusene fra denne regjeringen hittil. De andre negative helsekonsekvensene har man ikke kontroll på.

Kreftpasienter har måttet vente på behandling og diagnose, kronikere får ikke den behandlingen de har behov for. For eksempel er all mammografi utsatt til høsten. Det innebærer mange konsultasjoner hver dag.

- Husk at vi har 30.000 nye kreftdiagnoser hvert år. Hvordan det etterslepet blir, er svært uvisst.

Må ta beredskapsgrep

Arbeiderpartiet har tidligere foreslått en nasjonal handlingsplan for smittevern utenom helseinstitusjoner. Det var også noe flere lokale kommunelger etterlyste når koronautbruddet kom. Kjerkol påpeker at Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap så sent som i fjor advarte om at pandemi og legemiddelmangel er to av de mest sannsynlige krisene som kan ramme Norge. Nå er pandemien her, og også legemiddelmangelen er merkbart. I fjor ble det rapportert om 1300 tilfeller av legemiddelmangel.

- Det blir nå viktig at vi bygger opp intensivkapasiteten. Og at vi bygger et nasjonalt lager for smittevernutstyr. I tillegg må vi gjøre mer for å møte den økte legemiddelmangelen, sier Ingvild Kjerkol. /

Helsepolitisk talsperson for Ap, Ingvild Kjerkol, er kritisk til regjeringens pandemiberedskap. Her i debatt med helseminister Bent Høie under spørretimen i Stortinget. FOTO: OLE BERG RUSTEN/NTB SCANPIX